

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет управління персоналом, соціології та психології

Кафедра педагогіки та психології

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«ЕКОНОМІЧНА ТА БІЗНЕС-ОСВІТА»

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Спеціальність 015 «Професійна освіта (Економіка)»

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**на тему «Формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти
засобами ігрових технологій»**

здобувача Корнобая Юрія Михайловича

**Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Кулалаєва Наталя
Валеріївна**

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед Екзаменаційною
комісією**

з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

**Завідувачка кафедри д.пед.н., професор Артюшина
М.В.**

(підпис)

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет управління персоналом, соціології та психології

Кафедра педагогіки та психології

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«ЕКОНОМІЧНА ТА БІЗНЕС-ОСВІТА»

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Спеціальність 015 «Професійна освіта (Економіка)»

Форма навчання: денна

ПОГОДЖЕНО Керівник проєктної групи (гарант) освітньо-професійної програми _____ О.Ю. Саркісова _____ 20__р.	ЗАТВЕРДЖУЮ Завідувачка кафедри _____ М.В. Артюшина _____ 20__р.
--	---

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Корнобай Юрію Михайловичу

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

***на тему «Формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами
ігрових технологій»***

Тему затверджено наказом ректора Університету від " 02 " листопада 2022 р. № 1921ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах Вінницького вищого професійного училища №11, Вінницького художньо професійно-технічного училища №5 та Вінницького вищого професійного училища департаменту поліції охорони, наукової літератури відповідної тематики із застосуванням загальнонаукових, теоретичних й емпіричних методів пізнання.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
-----------------	---

Розділ 2	ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Розділ 3	НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Об'єкт дослідження:	процес формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій
Предмет дослідження:	вивчення творчого потенціалу здобувачів професійної освіти та розроблення рекомендацій щодо його розвитку в здобувачів професійної освіти
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	розроблення рекомендацій та тренінгової програми для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій на основі визначенних педагогічних умов

Конкретні завдання, які студент повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	розглянути поняття та сутність творчого потенціалу; визначити психолого-педагогічні засади проблеми розвитку творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти; визначити та обґрунтувати педагогічні умови розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій;
У розділі 2	обрати методики та описати організацію дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти; провести аналіз результатів дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти;
У розділі 3	скласти рекомендації щодо розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти; розробити тренінгову програму для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Н.В. Кулалаєва

(ініціали, прізвище)

« 14 » листопада 2022 р.

**Завдання одержав
студент**

Ю.М. Корнобай

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« 16 » листопада 2022 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 59 сторінок, 2 таблиці, 1 рисунок, список використаних джерел з 33 найменувань.

«Формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій»

Об'єктом дослідження є процес формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій.

Предметом дослідження є вивчення творчого потенціалу здобувачів професійної освіти та розроблення рекомендацій щодо його розвитку в здобувачів професійної освіти.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є розроблення рекомендацій та тренінгової програми для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій на основі визначених педагогічних умов.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- розглянути поняття та сутність творчого потенціалу;
- визначити психолого-педагогічні засади проблеми розвитку творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти;
- визначити та описати педагогічні умови розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій;
- обрати методики та описати організацію дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти;
- провести аналіз результатів дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти;
- скласти рекомендації щодо розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти;
- розробити тренінгову програму для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Під час дослідження було систематизовано різні підходи до трактування концепції «творчий потенціал», визначено характеристики даного виду потенціалу, а також проблеми розвитку творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти, проаналізовано педагогічні умови розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій та результати дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.

Теоретична значущість одержаних результатів полягає у визначенні психолого-педагогічних засад проблеми розвитку творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти та визначенні відповідних педагогічних умов.

Практичні результати полягають у створенні рекомендацій та тренінгової програми для розвитку творчого потенціалу здобувачів

професійної освіти, що можуть бути використані в професійній підготовці здобувачів професійної освіти.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи – 2023.

Рік захисту роботи – 2023.

Ключові слова: творчий потенціал, здобувачі професійної освіти, ігрові технології, психології творчості, освіти і розвитку особистості, критичне, проблемне та креативне мислення.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету управління персоналом, соціології та психології
освітньо-професійної програми « Економічна та бізнес-освіта »
Корнобая Юрія Михайловича
на тему «Формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти
засобами ігрових технологій»

1. Актуальність теми. В умовах швидкісних змін сьогодення проблема формування творчого потенціалу учнівської молоді набуває все більшої актуальності. Зокрема це стосується майбутніх фахівців, які мають бути підготовлені до реальної професійної діяльності в ситуаціях невизначеності та постійно поновлюваних вимог ринку праці. Тому, швидка адаптивність, креативність, уміння генерувати ідеї та подивитися на ситуацію з різних сторін, здатність вирішувати професійні проблеми та приймати правильні рішення наразі є найбільш затребуваними серед гнучких навичок у випускників закладів професійної освіти. У цьому зв'язку, не викликає сумніву необхідність формування творчого потенціалу в здобувачів професійної освіти, зокрема засобами ігрових технологій.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи. Дана робота характеризується наявністю теоретичних узагальнень щодо суті поняття творчого потенціалу здобувачів професійної освіти. Автором визначено та обґрунтовано психолого-педагогічні засади проблеми формування творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти та педагогічні умови формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій, розроблено тренінгову програму для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.

3. Наявність самостійних розробок автора. Автор самостійно виконував теоретичні узагальнення, проводив проєктування, систематизував отримані результати, розробив рекомендації щодо формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Отримані автором результати та зроблені висновки мають як теоретичне, так і практичне значення, оскільки можуть бути впроваджені у закладах професійної та вищої освіти. Отримані результати дають можливість викладачам, спираючись на узагальнену інформацію щодо формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій, впроваджувати у власній професійній діяльності запропоновані автором інструменти.

5. Наявність недоліків. Представлена робота має певні недоліки, усунення яких може бути логічним продовженням розпочатих досліджень та напрямками

вдосконалення її змісту. Праця потребує включення наочного матеріалу для більшої конкретизації та уявлення її загальних положень.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК. Подана до захисту кваліфікаційна бакалаврська робота Корнобая Ю. М. «Формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій» в цілому відповідає існуючим вимогам, що ставляться до кваліфікаційних робіт першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю «Професійна освіта (Економіка)», може бути рекомендована до захисту перед екзаменаційною комісією і заслуговує позитивної оцінки.

Науковий керівник:

професор кафедри педагогіки та психології,
професор, доктор педагогічних наук

(підпис)

Кулалаєва Н. В.

(прізвище, ініціали)

“23”червня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	12
1.1. Поняття та сутність творчого потенціалу.....	14
1.2. Психолого-педагогічні засади проблеми розвитку творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти.....	16
1.3. Педагогічні умови розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій.....	18
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	26
2.1. Методики та організація дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.....	26
2.2. Аналіз результатів дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.....	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	40
3.1. Рекомендації щодо розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.....	42
3.2. Розробка тренінгової програми для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.....	45
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми. В даний час, крім фундаментальних теоретичних знань від майбутнього фахівця, потрібна хороша професійна підготовка в галузі спеціальних дисциплін, уміння застосовувати отримані знання на практиці. У сучасних умовах процес пристосування співробітника до роботи у новій організації може бути тривалим. Від співробітника, навіть якщо це нещодавній випускник закладу професійної освіти (ЗПО), вимагається швидке прийняття рішень, ефективна робота, що передбачає активне інтегрування до робочого середовища. На процес адаптації впливають не так умови, що надаються роботодавцем, як певні якості співробітника, відповідність навичок та професійної компетентності посаді, на яку він претендує. Певною мірою ці якості можуть бути розвинені ще в процесі його професійної підготовки в ЗПО за допомогою використання ігрових методів. Ігрові технології стають важливим компонентом навчання, що імітує реальні виробничі ситуації та професійне середовище. Окрім того, саме через ігрові технології доцільно розвивати творчий потенціал здобувачів професійної освіти.

Мета написання кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає у розробленні рекомендацій та тренінгової програми для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій на основі визначених педагогічних умов.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі завдання:

- розглянути поняття та сутність творчого потенціалу;
- визначити психолого-педагогічні засади проблеми розвитку творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти;
- визначити та описати педагогічні умови розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій;
- обрати методики та описати організацію дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти;

- провести аналіз результатів дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти;
- скласти рекомендації щодо розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти;
- розробити тренінгову програму для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.

Об'єкт дослідження – це процес формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій.

Предметом дослідження є вивчення творчого потенціалу здобувачів професійної освіти та розроблення рекомендацій щодо його розвитку в здобувачів професійної освіти.

Методи дослідження. При дослідженні теоретичних засад формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти використовувались такі методи: аналізу, синтезу, описовий метод, узагальнення наукових категорій за темою дослідження тощо. При дослідженні творчого потенціалу здобувачів професійної освіти було використано емпіричні методи: опитування, анкетування.

Теоретична значущість одержаних результатів полягає у визначенні психолого-педагогічних засад проблеми розвитку творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти та визначенні відповідних педагогічних умов.

Практична значущість одержаних результатів полягає у створенні рекомендацій та тренінгової програми для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти, що можуть бути використані в професійній підготовці здобувачів професійної освіти.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 33 найменування та 2 додатків. У дослідженні вміщено 2 таблиць і 1 рисунка. Основний зміст викладено на 47 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Творчий потенціал здобувачів професійної освіти можна визначити як сукупність їхніх внутрішніх ресурсів, здібностей, знань, навичок, особистих якостей та мотивації, котрі можуть бути використані для генерації нових ідей, розв'язання проблем і творчого вираження [14, с. 15]. Це поняття охоплює не лише наявні здібності здобувачів професійної освіти, але і їхній потенціал для розвитку творчості у майбутньому.

Теоретичні засади формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти ґрунтуються на дослідженнях в галузі психології творчості, освіти і розвитку особистості. Основні принципи і підходи, що лежать в основі формування творчого потенціалу, наведено далі.

- *Створення стимулюючого середовища.* Для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти важливо створити сприятливе середовище, що підтримує творчу активність і стимулює новаторські думки. Це може включати забезпечення доступу до різноманітних ресурсів, стимулювання співпраці та обміну ідеями, підтримку самовираження та незалежного мислення.

- *Розвиток критичного мислення.* Критичне мислення є важливою складовою творчого потенціалу. Здобувачам професійної освіти слід навчатися аналізувати і оцінювати інформацію, розпізнавати проблеми і використовувати креативне мислення для їхнього вирішення. Це може бути досягнуто через застосування проблемно-орієнтованих методів навчання, сприяння рефлексії, а також використання різних технік мислення, таких як мозковий штурм, аналіз ситуацій, логічне мислення та аргументація. Важливо навчати здобувачів професійної освіти критично оцінювати докази, перевіряти достовірність інформації та робити обґрунтовані висновки.

- *Стимулювання творчої самовиразності.* Для формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти важливо сприяти їхній

самовиразності. Це може бути досягнуто через заохочення здобувачів професійної освіти до вираження своїх ідей, експериментування з різними формами виразу (наприклад, письмово, візуально, виконавських мистецтвах), створення умов для самостійного дослідження та виявлення власних інтересів.

– *Розвиток творчої мотивації.* Для ефективного формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти необхідно стимулювати та мотивувати. Це може бути досягнуто через створення завдань і проєктів, котрі стимулюють самостійність, самодисципліну, пошук нових рішень та ініціативу. Також важливо надавати можливості для успіху, визнання і винагороди, що підтримує мотивацію здобувачів професійної освіти для подальшого творчого розвитку.

– *Забезпечення різноманітності досвіду.* Для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти необхідно забезпечувати їм широкий спектр досвіду та можливостей для вивчення різних галузей знань і діяльності. Важливо пропонувати їм різноманітні предмети, проєкти, заняття та інтерактивні вправи, що допомагають розширювати їхні інтереси. Різнманітність досвіду може включати проведення майстер-класів, семінарів, конференцій та інших заходів, що дають можливість здобувачам професійної освіти ознайомитися з новими ідеями, підходами і перспективами. Також можна сприяти залученню здобувачів професійної освіти до практичних і соціальних проєктів, дослідницької роботи, співпраці з фахівцями з різних галузей та використання інтерактивних технологій.

– *Розвиток самостійності і творчої самодостатності.* Для формування творчого потенціалу здобувачів професійної освіти важливо розвивати їхню самостійність і здатність працювати незалежно. Здобувачам професійної освіти слід навчатися самостійно знаходити інформацію, формулювати і розв’язувати завдання, розвивати свої навички та ідеї. Важливо створювати можливості для саморефлексії, самоконтролю та самокерування, що сприяє розвитку їхньої творчої самодостатності.

– *Підтримка індивідуального розвитку.* Кожен здобувач професійної освіти має унікальні здібності, інтереси та потенціал. Тому для формування творчого потенціалу важливо враховувати їхні індивідуальні особливості, потреби та прагнення. Індивідуальний підхід може включати консультування, наставництво, запровадження індивідуальних проєктів і завдань, що сприяють розвитку їхньої творчості.

1.1. Поняття та сутність творчого потенціалу

Творчий потенціал – це сукупність інтелектуальних і творчих здібностей особистості, що можуть бути використані для розв’язання творчих завдань, створення нових ідей, продуктів або розроблення новаторських рішень. Він включає в себе когнітивні, пізнавальні, мотиваційні та особистісні ресурси, що сприяють творчості і можуть бути розвинуті та вдосконалені.

Творчий потенціал визначається індивідуальними особливостями особистості, такими як інтелектуальний рівень, творчі здібності, креативне мислення, гнучкість у розв’язанні проблем, емоційна стабільність, мотивація та саморегуляція. Він може бути розвинений та посилений через навчання, тренування та стимулювання творчого процесу [14, с. 15].

Основні компоненти творчого потенціалу наведено нижче.

– *Творчі здібності* – це вроджені здібності до творчості, такі як здатність до асоціативного мислення, гнучкість у генерації ідей, уявлення, оригінальність думок та незалежність мислення. Люди з вищим рівнем творчих здібностей мають більший потенціал для генерації нових ідей і розв’язання творчих завдань.

– *Інтелектуальний рівень* особистості може впливати на її здатність до творчості. Високий інтелектуальний рівень сприяє аналітичному мисленню, швидкому засвоєнню нових знань та розв’язанню складних проблем. Однак, важливо зазначити, що творчість не є виключною

прерогативою людей з високим інтелектуальним рівнем, і навпаки, вона може проявлятися у різних формах і в різних людей.

– *Креативне мислення* – це здатність генерувати нові ідеї, використовувати нетрадиційні підходи та погляди на проблеми. Креативне мислення може виявлятися в здатності до асоціацій, метафор, зміни перспективи, здатності до поєднання різних концепцій і інноваційного підходу до завдань.

– *Гнучкість у розв'язанні проблем* – це здатність швидко змінювати підходи і стратегії, а також шукати альтернативні шляхи для досягнення мети. Вона передбачає готовність до експериментування, ризику та прийняття нестандартних рішень.

– *Емоційна стабільність* впливає на творчий потенціал студентів, оскільки дає змогу керувати і контролювати свої емоції, що є важливим для продуктивної творчої діяльності. Особа з емоційною стабільністю має здатність зберігати позитивний стан мислення та емоційного благополуччя навіть у ситуаціях стресу та викликів.

– *Мотивація* грає важливу роль у формуванні творчого потенціалу студентів. Вона визначає напрям, енергію та стійкість їхньої творчої діяльності. Мотивація може бути внутрішньою (зумовленою особистими цінностями, інтересами, сенсом задачі) або зовнішньою (зумовленою зовнішніми чинниками, такими як нагороди, визнання, очікування інших людей).

– *Саморегуляція* є важливим аспектом формування творчого потенціалу студентів. Вона визначає здатність контролювати свої дії, емоції і мислення з метою досягнення поставленої мети. Саморегуляція включає такі процеси, як самоконтроль, планування, оцінювання, коригування та самовдосконалення [19, с. 177].

Сутність творчого потенціалу полягає в його можливості досягнення нових, нестандартних і оригінальних результатів у різних сферах діяльності.

Він включає в себе здатність до творчого мислення, уявлення, генерації нових ідей, пошуку нетрадиційних рішень, креативності та інновацій.

Творчий потенціал є важливою складовою особистісного розвитку студентів, оскільки він сприяє їхньому самовираженню, здатності до самореалізації, розвитку критичного мислення, проблемного мислення та здатності до розв'язання складних завдань.

Отже, творчий потенціал здобувачів професійної освіти визначається їхніми індивідуальними особливостями, такими як творчі здібності, інтелектуальний рівень, креативне мислення, гнучкість у розв'язанні проблем, емоційна стабільність, мотивація та саморегуляція. Ці чинники взаємодіють між собою і можуть бути розвинуті та посилені через навчання, тренування та стимулювання творчого процесу.

Гнучкість у розв'язанні проблем відображає здатність швидко змінювати підходи, шукати альтернативні шляхи вирішення та адаптуватися до нових ситуацій. Емоційна стабільність дає можливість керувати емоціями та зберігати позитивний стан мислення, що сприяє творчому процесу. Мотивація стимулює пошук нових ідей та наполегливість у досягненні цілей, а саморегуляція допомагає контролювати свої дії та ефективно керувати своїми ресурсами.

Розвиток цих особливостей може бути досягнутий шляхом свідомого навчання, тренування і практики. Важливо підтримувати здобувачів професійної освіти у їхній творчій діяльності, створювати позитивне для цього середовище, сприяти розвитку їхніх навичок та впевненості, а також шукати нові способи підтримки і стимулювання їхнього творчого потенціалу.

1.2. Психолого-педагогічні засади проблеми розвитку творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти

Розвиток творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти є важливим завданням психолого-педагогічного процесу. Творчий

потенціал включає здатність до самовираження, гнучкості мислення, проблемного мислення, оригінальності, винахідливості та інноваційності.

Одним з основних аспектів психолого-педагогічних засад розвитку творчого потенціалу особистості є створення сприятливого середовища, що сприяє розкриттю та розвитку творчих здібностей. Це може включати організацію вільного доступу до різноманітних джерел інформації, створення спеціальних креативних лабораторій або просторів для творчої діяльності, підтримку участі в конкурсах та проєктах, сприяння співпраці з іншими творчими особистостями.

Другим важливим аспектом є розвиток критичного та проблемного мислення. Здобувачі професійної освіти мають навчитися аналізувати і оцінювати існуючі ситуації, вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї та інновації. Для цього можуть використовуватися методи проєктної діяльності, дискусій, розв'язання проблемних завдань, аналізу випадків та інші педагогічні прийоми, спрямовані на розвиток критичного мислення.

Третій аспект полягає в стимулюванні самостійності та самореалізації здобувачів освіти. Вони повинні мати можливість обирати свої власні проєкти, теми досліджень, методи роботи. Важливо, щоб здобувачі професійної освіти відчували свою важливість і були активно залучені до процесу прийняття рішень та планування своєї навчальної діяльності. Викладачі можуть сприяти цьому, надаючи здобувачам відповідальність за своє навчання, давати їм можливість самостійно вибирати завдання, формати виконання, оцінювати власні досягнення і встановлювати свої цілі. Крім того, їм важливо надавати можливість для творчого самовираження, таких як малювання, музика, театр, література тощо. Це допомагає розвивати їхні творчі здібності і відкриває шляхи для самореалізації [30, с. 6].

Також важливо підтримувати та поширювати позитивне ставлення до помилок та нестандартних підходів. Здобувачі професійної освіти повинні відчувати свободу висловлювати свої ідеї, експериментувати та допускати

помилки, які є частиною процесу творчості. Важливо навчити їх бачити помилки як можливості для вдосконалення і навчання.

Окрім цього, сприяння розвитку творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти передбачає індивідуалізацію навчання. Кожна особистість має свої унікальні здібності та інтереси, тому педагоги мають створювати умови для індивідуального розвитку творчого потенціалу кожного здобувача освіти.

Отже, психолого-педагогічні засади розвитку творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти включають створення сприятливого середовища, розвиток критичного та проблемного мислення, стимулювання самостійності та самореалізації здобувачів. Важливо, щоб вони мали можливість вибирати свої проєкти, теми досліджень та методи роботи, а також були активно залучені до процесу прийняття рішень та планування своєї навчальної діяльності. Підтримка та поширення позитивного ставлення до помилок та нестандартних підходів, а також індивідуалізація навчання є важливими елементами розвитку творчого потенціалу здобувачів.

1.3. Педагогічні умови розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій

Розвиток творчого потенціалу здобувачів професійної освіти може бути підтриманий за допомогою ігрових технологій, що створюють сприятливу педагогічну атмосферу та забезпечують активну участь здобувачів у навчальному процесі. Визначимо та опишемо основні педагогічні умови, що сприяють розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти засобами ігрових технологій.

Створення мотивуючого ігрового середовища. Педагог має створити ігрове середовище, що стимулює здобувачів до активної участі, пошуку нових ідей і розв'язання проблем. Це може включати в себе використання

різноманітних ігрових елементів, викликів та конкурсів. Виокремимо деякі способи створення мотивуючого ігрового середовища.

- Використання елементів змагання. Введення конкурсів, рейтингів, бейджів або нагород може стимулювати здобувачів до активності і досягнень. Вони можуть змагатися між собою або проти викликів, що дає можливість створити конкурентну атмосферу та підштовхнути до творчого мислення та розв'язання проблем.

- Використання гри як форми навчання. Ігрові елементи, такі як ролеві ігри, симуляції, групові завдання, можуть бути використані для створення мотивуючого середовища. Ігрові ситуації створюють можливості для здобувачів випробувати нові ролі, застосовувати творчі рішення і спілкуватися з однокурсниками.

- Подача цікавих завдань і викликів. Важливо ставити перед здобувачами цікаві та стимулюючі завдання, що потребують творчого мислення та розв'язання проблем. Такі завдання можуть викликати інтерес та підтримувати мотивацію до активної участі в ігровому процесі.

- Підтримка самовираження. Ігрове середовище має сприяти самовираженню здобувачів, їхній творчості та ініціативі. Важливо дати їм можливість висловлювати свої ідеї, розвивати власний стиль гри і знаходити власні рішення.

Застосування групових ігор і проєктів. Групові ігри та проєкти сприяють розвитку співпраці, комунікації та творчого мислення здобувачів. Це дає їм можливість обмінюватися думками, розробляти нові ідеї та розв'язувати проблеми разом. Зазначимо про деякі переваги використання групових ігор і проєктів.

- Сприяє співпраці та комунікації. Групові ігри та проєкти потребують взаємодії та співпраці між здобувачами. Це сприяє розвитку комунікаційних навичок, здатності працювати у команді та вміння слухати та сприймати ідеї інших людей.

- Стимулює творче мислення. Групові ігри та проєкти потребують розв'язання проблем та знаходження нових ідей. Це спонукає здобувачів до критичного мислення, творчого пошуку і розвитку інноваційних підходів.
- Підтримує обмін думками та ідеями. Групові ігри та проєкти створюють сприятливе середовище для обміну думками, ідеями та рішеннями. Це сприяє розширенню кругозору здобувачів, збагачує їхні знання та перспективи.
- Заохочує взаємну підтримку та взаємодопомогу. Групові ігри та проєкти сприяють розвитку колективної відповідальності та підтримки. Здобувачі професійної освіти навчаються підтримувати один одного, допомагати в розв'язанні ускладненого завдання і досягати спільних цілей.
- Забезпечує практичний досвід та застосування знань. Групові ігри та проєкти дають змогу здобувачам застосовувати отримані знання на практиці. Вони отримують можливість розвивати практичні навички, креативно застосовувати теоретичні знання.

Створення ситуацій для творчого вияву. Ігрові технології можуть створювати ситуації, в яких здобувачі можуть виявити свій творчий потенціал. Це можуть бути симуляції, рольові ігри або задачі, що потребують нетрадиційного мислення та знаходження нових рішень. Розглянемо деякі приклади створення ситуацій для творчого вияву.

- Створення симуляційних ситуацій, де здобувачі відтворюють реальні сценарії або вирішують проблеми, дає їм можливість застосувати свої знання та творчі навички. Наприклад, симуляція виробничого процесу або розроблення бізнес-плану дозволяє студентам розвивати свої творчі та аналітичні здібності.
- Рольові ігри створюють ситуації, де здобувачам доводиться виконувати ролі та приймати рішення від імені цих ролей. Це дає можливість розширити межі та поглянути на проблему з різних точок зору, що сприяє розвитку творчості та альтернативного мислення.

- Задачі, що потребують нетрадиційного мислення та знаходження нових рішень, стимулюють творчість здобувачів. Це можуть бути завдання з пошуку нетрадиційних шляхів вирішення проблеми або відтворення складних сценаріїв, де вони можуть виявити свої творчі та інноваційні навички [25, с. 767].

Забезпечення рефлексії та обговорення. Після завершення ігрових активностей важливо забезпечити час для рефлексії та обговорення. Це дає змогу здобувачам проаналізувати свої дії, поділитися своїми спостереженнями та висловити свої думки. Обговорення допомагає їм розуміти власні сильні сторони, виявляти можливі обмеження та шляхи покращення своєї творчої роботи. Для забезпечення ефективної рефлексії та обговорення мають бути враховані деякі аспекти, наведені нижче.

- Створення безпечного середовища. Важливо створити атмосферу, в якій здобувачі мають можливість почуватися комфортно та безпечно, а також висловлювати власні думки та спостереження. Педагог має заохочувати відкритість, повагу до інших думок і стимулювати активну участь у обговореннях.

- Запитання та стимулювання рефлексії. Педагог може поставити питання, що спрямовані на рефлексію здобувачів про їхні дії, рішення та результати. Наприклад, «Які були найбільш цікаві моменти гри?» або «Які навички ви розвинули, граючи в цю гру?» Це стимулює здобувачів аналізувати власні дії та здобутки.

- Поділ досвіду та спостережень. Здобувачам слід надати можливість ділитися своїми спостереженнями, думками та враженнями від ігрових активностей. Групові дискусії, партнерські обговорення або письмові висловлення можуть бути ефективними способами сприяти обміну думками та взаємному вивченню.

- Аналіз результатів та планування подальшого розвитку. Після обговорення можна провести аналіз результатів ігрових активностей та спільно знайти способи покращення [29, с. 70].

Підтримка різноманітності ігрових методів. Важливо використовувати різноманітні ігрові методи, щоб задовольнити різні потреби та стилі навчання здобувачів професійної освіти. Це можуть бути ігри з ролевою грою, групові дискусії, симуляції, креативні завдання тощо. Забезпечення різноманітності допомагає залучити всіх здобувачів і стимулює розвиток їхнього творчого потенціалу. Далі наведемо деякі ігрові методи, котрі можна використовувати.

- Рольові ігри дають можливість здобувачам добирати ролі та відтворювати реальні ситуації або проблеми. Вони стимулюють творче мислення, співпрацю та комунікацію.
- Групові дискусії потребують обговорення та обміну думками між здобувачами. Це сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та вміння працювати в команді.
- Симуляції дають змогу здобувачам відтворювати реальні ситуації або процеси. Вони сприяють практичному застосуванню знань, розвитку прийняття рішень та вирішенню проблем.
- Креативні завдання стимулюють творче мислення та уяву здобувачів. Вони можуть включати розв'язування нетрадиційних завдань, створення нових ідей або вирішення творчих викликів.
- Ігри змагального характеру стимулюють здобувачів до активної участі та пошуку нових шляхів досягнення цілей. Вони можуть включати конкурси, головоломки або ігри, де студенти змагаються між собою [29, с. 71].

Підтримка позитивної атмосфери та відкритого спілкування. Важливо створити позитивну атмосферу, де здобувачі відчують себе вільно та заохочуються до висловлювання власних ідей і думок. Відкрите спілкування сприяє обміну ідеями та стимулює творчість. Проаналізуємо деякі підходи, що можна використовувати для досягнення цих цілей.

- Визнання і похвала. Хваліть здобувачів за їхні зусилля, творчість та внесок у групові активності. Підтримка позитивної атмосфери включає в себе виявлення поваги до кожного здобувача та визнання їхніх досягнень.

- Відкрите спілкування. Створіть безпечну та відкриту атмосферу, де здобувачі відчують себе комфортно, щоб висловлювати свої думки, ідеї та запитання. При цьому педагог має проявляти інтерес до думок здобувачів і підтримувати конструктивний діалог.

- Колективна взаємодія. Залучайте здобувачів до групових активностей, де вони мають можливість обмінюватися думками та працювати разом. Стимулюйте співпрацю, комунікацію та взаємодопомогу між здобувачами.

- Створення відкритого середовища. Забезпечте здобувачам можливість висловлювати свої ідеї та думки, навіть якщо вони відрізняються від загальноприйнятих. Підтримка різноманітності думок та поглядів сприяє творчому мисленню та знаходженню нових ідей.

- Фасилітація групових обговорень. Педагог може використовувати методи фасилітації, що сприяють активному і взаємодіючому обговоренню в групі [29, с. 73].

В даному розділі ми розглянули основні аспекти створення мотивуючого ігрового середовища для стимулювання активної участі, пошуку нових ідей та розв'язання проблем здобувачами. Наведемо основні пункти, що були враховані.

- Використання різноманітних ігрових елементів, викликів та конкурсів для стимулювання активності здобувачів.

- Застосування групових ігор і проєктів для розвитку співпраці, комунікації та творчого мислення.

- Створення ситуацій для творчого вияву, таких як симуляції, рольові ігри та задачі, що потребують нетрадиційного мислення та знаходження нових рішень.

- Забезпечення часу для рефлексії та обговорення після ігрових активностей, що допомагає здобувачам аналізувати свої дії, поділитися спостереженнями та виразити свої думки.

- Використання різноманітних ігрових методів, таких як рольові ігри, групові дискусії, симуляції, креативні завдання, для задоволення різних потреб та стилів навчання здобувачів.
- Створення позитивної атмосфери та відкритого спілкування, де здобувачі відчувають себе вільними та заохочуються до висловлювання своїх ідей і думок.
- Використання методики «мозкового штурму» для фасилітації групових обговорень і стимулювання творчого мислення.

Ці підходи сприяють створенню мотивуючого ігрового середовища, яке підтримує активну участь здобувачів, розвиток їхніх навичок та розкриття творчого потенціалу. Ігрові елементи, групові ігри, творчі проєкти та ситуації для творчого вияву стимулюють здобувачів до активності, пошуку нових ідей та розв'язання проблем. Рефлексія та обговорення дають можливість здобувачам аналізувати свої дії, висловлювати свої думки та спостереження, а також розуміти власні сильні сторони та шляхи покращення. Різноманітність ігрових методів і підтримка відкритого спілкування сприяють залученню всіх здобувачів і стимулюють їхній творчий потенціал. Колективна взаємодія та позитивна атмосфера допомагають створити середовище, де здобувачі почувуються комфортно та вільно, що сприяє обміну ідеями і стимулює їхню творчість.

Під час дослідження різних педагогічних підходів до розвитку творчого потенціалу здобувачів було зроблено кілька важливих висновків.

По-перше, використання ігрових технологій є ефективним засобом розвитку творчого потенціалу здобувачів. Ігри, проєкти, симуляції та інші ігрові методи допомагають створити мотивуюче навчальне середовище, активізувати участь здобувачів та стимулювати їхню творчість. По-друге, проблемно-орієнтоване навчання сприяє розвитку процесів творчого та критичного мислення здобувачів. Вирішення реальних проблем, активне дослідження та нові знання допомагають стимулювати їхній творчий потенціал. По-третє, розвиток творчого потенціалу потребує підтримки

самостійності, ініціативи та різноманітності. Здобувачам слід мати можливість самостійно висувати ідеї, розв'язувати проблеми та реалізовувати свої проєкти. Різнманітність досвіду, можливостей та ресурсів також сприяє стимулюванню творчого розвитку. По-четверте, рефлексія, обговорення та оцінювання є важливими етапами у розвитку творчого потенціалу здобувачів. Це дає можливість здобувачам аналізувати свої дії, розділити свої спостереження та думки, а також розуміти власні сильні сторони та можливі обмеження. По-п'яте, створення мотивуючого ігрового середовища, підтримка позитивної атмосфери та відкритого спілкування є важливими чинниками для розвитку творчого потенціалу здобувачів. Ігрові технології, групові ігри та проєкти, різноманітні ігрові методи, фасилітація групових обговорень - усі ці підходи сприяють залученню здобувачів, розвитку їхніх комунікативних та творчих навичок, а також розкриттю їхнього творчого потенціалу.

Реалізація цих педагогічних підходів дає можливість здобувачам активно брати участь в освітньому процесі, розвивати критичне мислення, співпрацювати з іншими, експериментувати та шукати нові рішення. Вони також мають можливість виявити свої ідеї, таланти та інтереси, що сприяє розвитку їхньої творчості.

Важливо зазначити, що успіх в розвитку творчого потенціалу здобувачів залежить від здатності педагога створити підтримуюче середовище, де здобувачі відчують себе комфортно та мотивовані до активної участі. Педагог має бути гнучким, відкритим до нових ідей та вміти адаптувати підходи до потреб та індивідуальних особливостей здобувачів.

Усі ці підходи до розвитку творчого потенціалу здобувачів мають на меті не тільки забезпечення їхнього академічного успіху, а й підготовку до майбутньої професійної діяльності, де творчість, інновації та гнучкість набувають все більшої важливості.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

2.1. Методики та організація дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти

Сучасне суспільство потребує освіти, яка не лише надає знання та навички, а й розвиває творчий потенціал учнів. Креативність є важливим чинником успішної адаптації до мінливих вимог сучасного ринку праці та сприяє інноваційному розвитку суспільства. Тому дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти є дуже важливим для виявлення та розвитку індивідуальних компетентностей і потенціалу майбутніх фахівців.

Дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти потребує використання спеціальних методик, які дають змогу систематично оцінювати та розвивати творчі майбутніх фахівців. Ця частина дослідження присвячена аналізу різних методів і підходів до вивчення творчого потенціалу здобувачів професійної освіти та визначенню ефективних організаційних засад проведення таких досліджень.

У цій частині дослідження проаналізовано різні методи вивчення творчого потенціалу, зокрема тести, анкетування, спостереження та інтерв'ю. Також буде обговорено організацію дослідження відповідно до освітнього контексту, вимог до учасників та наявних ресурсів.

Важливість цього розділу полягає в тому, що розвиток творчого потенціалу здобувачів професійної освіти може вплинути на їхню подальшу успішну кар'єру та мати значний вплив на прогрес суспільства. Аналіз творчого потенціалу здобувачів професійної освіти є важливим кроком на шляху до розвитку інноваційної системи освіти та підготовки конкурентоспроможних фахівців.

Навчально-творча діяльність - це складний процес, який забезпечує якість і досконалість подання викладачем матеріалу та підвищує ефективність

виховного впливу на здобувачів професійної освіти. Під час цієї діяльності виявляються індивідуальні особливості та творчий потенціал майбутніх фахівців, розвиваються форми і методи діяльності. Ця діяльність включає такі елементи, як мотивація, оцінювання, здібності та творча самостійність [6, с. 110].

Творчі риси особистості найбільш ефективно формуються під час дослідницької діяльності. У зв'язку з цим метою навчально-пізнавальної діяльності здобувачів професійної освіти має бути пробудження активної дослідницької мотивації, що можливо в процесі розв'язання навчально-творчих завдань. Метою організації процесу навчально-творчої діяльності є створення сприятливих умов для посилення останньої.

Організація навчально-творчої діяльності спрямована на раціоналізацію та координацію цієї діяльності, передбачає контроль з боку викладача та автономію здобувачів професійної освіти і вимагає здійснення замкнутого циклу управління на кожному етапі навчально-творчої діяльності С. Сисоєва надає комплексні пропозиції щодо організації такої навчально-творчої діяльності [15, с. 134].

Дослідниця виокремлює п'ять типів аудиторних занять, які є сприятливими для розвитку креативності. Це види діяльності, що мотивують здобувачів професійної освіти у процесі навчання і допомагають їм зрозуміти його важливість для їхнього особистісного розвитку; види діяльності, що мають мету, спрямовують здобувачів професійної освіти на цілі і результати, яких необхідно досягти, і привертають увагу до змісту і значення творчої діяльності, яку вони виконують; види діяльності, що індивідуалізують здобувачів професійної освіти диференційовано; види діяльності, що розвивають різні рівні компетентності і спонукають кожного до пошуку відповідей без обмежень у часі; види діяльності, що організовують колективну творчу діяльність здобувачів професійної освіти; види діяльності, що забезпечують організацію роботи в закладі професійної освіти [15, с. 139].

Зміст освіти має інтегрувати знання з різних предметів з метою забезпечення цілісності світосприйняття здобувачів та розкриття потенціалу творчого розвитку, відповідати віковим та індивідуальним потребам учня, підвищувати інтерес і мотивацію до творчої діяльності, стимулювати пізнавальну і творчу активність, активізувати мислення (без пере- чи недоінформування) та сприяти гуманітарному розвитку особистості. Це сприяє формуванню особистісної орієнтації. Для цього потрібні активні та інтерактивні методи навчання, всі форми співпраці - колективні, групові, індивідуальні тощо, нетрадиційні форми навчання (прес-конференції, конкурси, театралізовані заняття, змагання, віртуальні екскурсії тощо), створення спеціальних сприятливих умов для творчого самовираження здобувачів, прояву їхньої індивідуальності через творчість, фантазію тощо) [15, с. 145].

Організація дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти є важливим етапом у проведенні дослідження. Належна організація забезпечує отримання надійних і репрезентативних даних, а також етичний підхід до теми дослідження.

По-перше, необхідно чітко визначити цілі дослідження творчого потенціалу. Чіткий набір цілей полегшить процес дослідження і визначить методи та інструменти, необхідні для збору та аналізу даних.

Далі слід провести огляд літератури, щоб дізнатися про попередні дослідження та теоретичні підходи до вивчення креативності. Це не тільки допоможе обрати найбільш доцільні методи та інструменти, але й виявити потенційні прогалини в дослідженнях, які варто заповнити власним дослідженням.

Наступним кроком є вибірка здобувачів професійної освіти, котра є репрезентативними для теми дослідження. Вибірка має бути репрезентативною та репрезентативною для цільової групи. Важливо враховувати критерії включення та виключення, такі як вік, стать та рівень освіти [10, с. 45].

Після того, як вибірка відібрана, необхідно розробити методи та інструменти збору даних. Це можуть бути тести, анкети, спостереження, інтерв'ю або їх поєднання. Важливо переконатися, що методи є надійними та валідними, тобто надають достовірну інформацію про творчий потенціал здобувачів професійної освіти.

Далі необхідно зібрати дані, які можуть включати тести, анкети, спостереження та інтерв'ю з досліджуваними. Важливо забезпечити конфіденційність та анонімність учасників дослідження, а також дотримуватися етичних принципів проведення дослідження [10, с. 51].

Після того, як дані будуть зібрані, їх слід проаналізувати, використовуючи статистичні методи, що відповідають дослідницькому питанню. Результати аналізу допоможуть зробити висновки щодо творчого потенціалу здобувачів професійної освіти та визначити можливості для його розвитку.

На завершальному етапі результати дослідження мають бути представлені у вигляді звіту або наукової статті. Звіт має містити опис методології, характеристику вибірки, аналіз отриманих даних та висновки. Результати дослідження можуть бути використані для практичного застосування в освітньому процесі, розроблення нових підходів в освіті та підготовці креативних фахівців.

На етапі діагностики та підбиття підсумків здобувачі готуються до творчої діяльності, головним чином, навчаючись діяти у відтворюваний спосіб та імітуючи досвід інших. Однак це наслідування не є сліпим копіюванням, а критичним осмисленням і "привласненням" особистого матеріалу. Знання нормативних елементів методичної науки та оволодіння типовими рішеннями дидактичних і методичних завдань створюють міцне підґрунтя для вироблення майбутніми фахівцями власного індивідуального стилю роботи. Вони засвоюють повторювані способи діяльності, вирішують типові завдання на основі відомих моделей і моделюють стереотипи конкретних ситуацій в освітньому процесі [10, с. 60].

Організація дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти вимагає ретельного планування, вибору методів, збору та аналізу даних, а також дотримання етичних принципів дослідження. Правильно організоване дослідження може надати цінну інформацію про творчий потенціал майбутніх фахівців і сприяти розвитку освітнього процесу [8, с. 374].

Основними методиками дослідження творчого потенціалу є:

Тестування творчого потенціалу, що ґрунтується на використанні спеціалізованих тестів, за допомогою яких оцінюють творчі здібності та навички здобувачів. У цьому розділі описані різні типи тестів, такі як тести на генерування ідей, вирішення проблем і тести на уяву. Тут також розглядаються методи, що використовуються для оцінки результатів тестів та їх інтерпретації.

Анкетування – ще один ефективний спосіб збору даних про творчий потенціал здобувачів професійної освіти. Воно передбачає заповнення здобувачами анкет, що містять запитання про їхні творчі вподобання, досвід, мотивацію та інші чинники, що впливають на творчість. Важливо, щоб опитувальник був ретельно розроблений з урахуванням специфічних аспектів креативності та особливостей освітнього середовища.

Спостереження. Метод спостереження можна використовувати для вивчення креативності шляхом спостереження за діяльністю здобувачів у реальних життєвих ситуаціях. Цей метод надає важливу інформацію про їхню креативність, підхід до вирішення проблем, спосіб мислення та самовираження. Для спостереження можна використовувати відеозаписи, звіти та інші методи збору даних.

Інтерв'ю – ще один ефективний спосіб аналізу креативності. Вони можуть надати глибоку інформацію про творчі процеси, мотивацію та особистісні характеристики здобувачів професійної освіти. Інтерв'ю може включати структуровані або відкриті запитання, що дає змогу здобувачам вільно висловлювати свої думки та ідеї.

Портфоліо. Створення портфоліо творчих робіт, проєктів, інноваційних рішень та освітніх продуктів здобувачів професійної освіти є ефективним

способом оцінювання їхнього творчого потенціалу. Портфоліо може показати не тільки кінцевий результат, але й творчий процес, рівень самостійності та ініціативності здобувачів професійної освіти.

Групові дискусії та фокус-групи надають якісні дані про творчий потенціал здобувачів професійної освіти. Вони допомагають виявити нові ідеї, переконання, думки та методи вирішення проблем, а також заохочують групову творчість і співпрацю [16, с. 214].

Спостереження та оцінювання реальних творчих ситуацій. Спостереження за тим, як здобувачі виконують творчі завдання і проєкти, як вони взаємодіють, як організовують свої думки і генерують ідеї, дає можливість оцінити їхню креативність у реальних життєвих ситуаціях.

Організаційні принципи дослідження. У цьому розділі обговорюються важливі міркування щодо організації дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти. Враховуючи специфіку освітньої галузі, обговорюються питання відбору учасників дослідження, етичні міркування, необхідні ресурси та методи аналізу даних. Також будуть обговорені можливі обмеження в організації досліджень творчого потенціалу та шляхи подолання цих труднощів.

Творчі завдання подаються таким чином, щоб сприяти самостійному формулюванню, гнучкій зміні рефлексивних позицій, відхиленню від різних нестандартних ситуацій та відкриттю нових інструментів у процесі вирішення. Ефективність тренінгової сесії залежить від тренера

На неї впливає вміння тренера використовувати певні техніки. До таких технік належать створення відповідної соціальної та рольової структури групи, встановлення правильної послідовності та часу проходження етапів групового розвитку, вміння використовувати психологічні особливості визначених осіб та вміння контролювати власну поведінку. Вони також повинні мати план тренінгу, адаптований до особливостей групи, з урахуванням структури групи, її цілей і потреб у навчанні.

Однією з основ ефективної професійної діяльності є самостійна навчальна діяльність здобувача професійної освіти. Саме в цій діяльності найбільше проявляється творчий потенціал особистості в навчанні. Обраний нами психологічний чинник - професійна мотивація розвитку креативності особистості - ґрунтується на самостійній роботі майбутнього ~~неінолога~~ фахівця, яка є важливим етапом трансформації навчальних знань у конкретні знання, вміння та навички.

Самостійна робота вимагає від здобувача розумової активності, діяльності, спонтанності та застосування раніше набутих знань на практиці. Обговорюються методи та організаційні аспекти дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.

Ці аспекти є важливими для розуміння та оцінки творчого потенціалу здобувачів і для розроблення інноваційних освітніх систем. Використання тестів є широко застосовуваним методом дослідження творчого потенціалу.

Залежно від типу тесту можна оцінити різні аспекти креативності, такі як генерування ідей, вирішення проблем тощо. Процес оцінювання результатів тестів потребує ретельного підходу та інтерпретації, що дає можливість зробити достовірні висновки про творчий потенціал здобувачів.

Ще одним ефективним методом дослідження є анкетування. Цей метод дозволяє зібрати інформацію про особистісні характеристики здобувачів, їхні творчі уподобання та мотивації. Правильно розроблені анкети і точний аналіз отриманих даних можуть надати цінну інформацію про творчий потенціал здобувачів професійної освіти.

Спостереження є важливим способом дослідження творчого потенціалу здобувачів у реальних ситуаціях. Цей підхід може забезпечити глибоке розуміння творчих процесів, підходів до вирішення проблем та інших аспектів творчості. Відеозаписи та інші методи збору даних можуть бути використані для більш об'єктивної оцінки творчого потенціалу.

Інтерв'ю - ще один важливий спосіб дослідження творчого потенціалу учнів ЗП(ПТ)О. Цей метод дає можливість отримати глибше уявлення про їхні

творчі здібності, мотивацію та особистісні характеристики. Під час інтерв'ю важливо створити сприятливу атмосферу, щоб здобувачі могли вільно висловлювати свої ідеї та ділитися творчим досвідом.

Організаційні аспекти дослідження креативності також дуже важливі. Відбір учасників дослідження, етичні міркування, ресурси та методи аналізу даних - все це впливає на якість і надійність результатів. Важливо ретельно планувати й організовувати дослідження, беручи до уваги специфіку освітнього контексту. Загалом, для вивчення творчого потенціалу здобувачів професійної освіти слід використовувати різні методи та організаційні підходи.

Поєднання тестів, анкет, спостережень та інтерв'ю дають можливість більш повно зрозуміти та оцінити творчий потенціал здобувачів. Ці дослідження можуть стати основою для розроблення інноваційних практик викладання та вдосконалення навчального процесу, а також сприяти розвитку творчих професіоналів.

Результати навчання учнів та студентів визначаються низкою чинників. Однак, ми вважаємо, що головним чинником є бажання здобувача вчитися і розвиватися професійно, особистісно тощо. Це означає, що навчальний процес має бути організований певним чином.

Зроблено висновок, що новизна діяльності як мотиваційний чинник впливає на розвиток творчої активності особистості. Після порівняння отриманих результатів щодо розвитку різних мотиваційних чинників творчої активності особистості було виявлено найбільш продуктивний чинник серед них.

Це мотиваційний чинник інноваційності діяльності, за ним слідує мотиваційний чинник спеціалізації та мотиваційний чинник престижу. З цього можна зробити висновок, що хоча тільки престиж має домінуючий вплив на розвиток креативності, насправді мотивація професіоналізму і мотивація престижу мають домінуючий вплив на розвиток креативності.

2.2. Аналіз результатів дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти

Аналіз результатів досліджень творчого потенціалу здобувачів професійно-технічних навчальних закладів є важливим кроком в осмисленні та використанні отриманих даних. Такий аналіз дозволяє виявити основні тенденції, закономірності та характеристики творчого потенціалу здобувачів професійної освіти і оцінити можливості для розвитку цього потенціалу та вдосконалення освітнього процесу.

Для проведення експерименту було обрано групи студентів Вінницького вищого професійного училища №11, Вінницького художньо професійно-технічного училища №5 та Вінницького вищого професійного училища департаменту поліції охорони.

Для аналізу результатів дослідження можуть бути використані різні підходи та методи. Одним з них є описовий аналіз, який дозволяє визначити основні характеристики творчого потенціалу здобувачів професійної освіти, такі як середнє значення, розмах і варіація. Це дає приблизне уявлення про розподіл досліджуваних за рівнем креативності.

Кореляційний аналіз також може бути використаний для вивчення взаємозв'язків між різними змінними, такими як креативність, мотивація та самооцінка. Це дозволяє виявити потенційні чинників, які впливають на рівень креативності здобувачів професійної освіти і можуть бути використані як основа для подальшого розвитку їх творчого потенціалу.

Результати дослідження психологічних особливостей реалізації творчого потенціалу дали змогу встановити особливості кореляційних зв'язків між показниками особистісної креативності та інших складових творчого потенціалу. Особистісна креативність обрана нами як основоположна, оскільки вона містить у собі усі інші види креативності – вербальної, невербальної та соціальної (див. табл. 2.2.1). Кореляційний аналіз

здійснювався з допомогою комп'ютерної версії програмного забезпечення SPSS для визначення коефіцієнта r-Пірсона.

Для обраних змінних нам потрібно розрахувати коефіцієнт кореляції за Пірсоном попарно (тобто сформувати для цих змінних кореляційну матрицю).

- Відкрийте файл даних Lab4.xls та скопіюйте стовпці даних без назв стовпців Rule of Law (Верховенство права) та Control of Corruption (Контроль корупції) у робоче вікно програми SPSS.

- У закладці Variable View змініть назви стовпців (Name) на rulelaw та contcorr, а мітки (Labels) відповідно на Rule of Law та Control of Corruption.

- Виберіть у меню Analyze (Аналіз) > Correlate (Кореляція) > Bivariate... (Парна) З'явиться діалогове вікно Bivariate Correlations (Парні кореляції). Відмітьте прапорцями опції o Correlation Coefficient > Pearson (Коефіцієнт кореляції Пірсона), встановлено за замовчуванням. o Test of Significance > Two Tails (Тест на значимість двостороння).

o Flag significance correlation (Відмічати значимі кореляції). Змінні, ступінь кореляційного зв'язку яких перевіряється, перенесіть по черзі у поле тестованих змінних Variables. Розрахунок коефіцієнта кореляції Пірсона є попередньою установкою, як і двостороння перевірка значимості і маркірування значимих кореляцій.

- Почніть розрахунок шляхом натискання кнопки ОК. [9, с. 130]. (див. дод. А)

Таблиця 2.2.1

Особливості кореляційного зв'язку особистісної креативності зі складовими творчого потенціалу [9, с. 135]

№ з/п	Складові творчого потенціалу професійної освіти	г-Пірсона, р
1.	Соціальна креативність	0,361, p <0,01
2.	Емоційне засвоєння	0,213, p <0,05
3.	Розпізнання емоцій інших людей	0,259 p <0,05
4.	Загальна активність	0,266 p <0,05

Як видно з таблиці 2.2.1, існують значущі кореляційні зв'язки між показниками особистісної креативності як стрижня їхнього творчого потенціалу з такими складовими, як соціальна креативність, емоційне засвоєння, розуміння емоцій інших людей та загальна активність. Зв'язок особистісної креативності із соціальною креативністю пояснюється, на наш погляд, тим, що творчий підхід повинен неодмінно ґрунтуватися на оригінальності й унікальності сприйняття соціальної дійсності [9, с. 136].

Необхідно також враховувати обмеження та можливі помилки, які трапляються в дослідженнях креативності. Наприклад, обмежений розмір вибірки та суб'єктивність відповідей студентів. Важливо забезпечити надійність та об'єктивність отриманих результатів, використовуючи науково обґрунтовані методи та інструменти для збору та аналізу даних.

Наступний показник за фахово-мотиваційним критерієм оцінювався за методикою, розробленою П. Мікшею [16, с. 321] (Додаток Б). Запропонована методика спрямована на дослідження мотиваційних та саморегуляційних змінних у структурі особистості, зокрема тих, хто є суб'єктом освітнього процесу і безпосередньо перебуває у відповідному розвивальному середовищі. Саме під час цих процесів формуються необхідні для здійснення інтелектуально-творчого розвитку загальнокультурні та фахові компетенції. Діагностування за комплексним діагностичним методом П. Мікши сприяло виявленню у студентів внутрішніх та зовнішніх пізнавальних мотивів, інтересів, прагнень, потреб до інтелектуально-творчого саморозвитку як чинників, що мобілізують фахове самовдосконалення.

Таблиця 2.2.2

Рівні розвитку інтелектуально-творчих здібностей за фахово-мотиваційним критерієм на констатувальному етапі експерименту

Рівні Група	Високий		Середній		Низький	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Рівні вмотивованості досягати ефективних результатів у професійній діяльності						
3 курс	8	11,4	9	12,9	53	75, 7
2 курс	9	12,9	10	14,3	51	72,8
Рівні наявності пізнавальних мотивів до процесу та результатів інтелектуально-творчої діяльності						
3 курс	10	14,3	11	15,7	49	70
2 курс	9	12,9	10	14,3	51	72,8
Рівні спрямованості на вдосконалення та розвиток здібностей, необхідних для педагогічно-творчої діяльності в мистецькій галузі						
3 курс	10	14,3	9	12,9	51	72,8
2 курс	9	12,9	9	12,9	52	74,2

Дані таблиці 2.2.2. засвідчують, що в більшості переважає низький рівень набутих у процесі навчання загальногуманітарних та спеціалізованих знань (75,7 3 курс % здобувачів професійної освіти та 74, 2 для 2 курсів). Середній рівень за вказаним показником виявився в 9 здобувачів професійної освіти 3 курсів та 10 здобувачів професійної освіти 2 курсів (3 курси–12,9 %, 2 курси–14,3 %). Високий рівень продемонстрували 11,4 % здобувачів професійної освіти 3 курсів та 12,9 % здобувачів професійної освіти 2 курсів, що свідчить про необхідність покращення цього показника [11, с. 124].

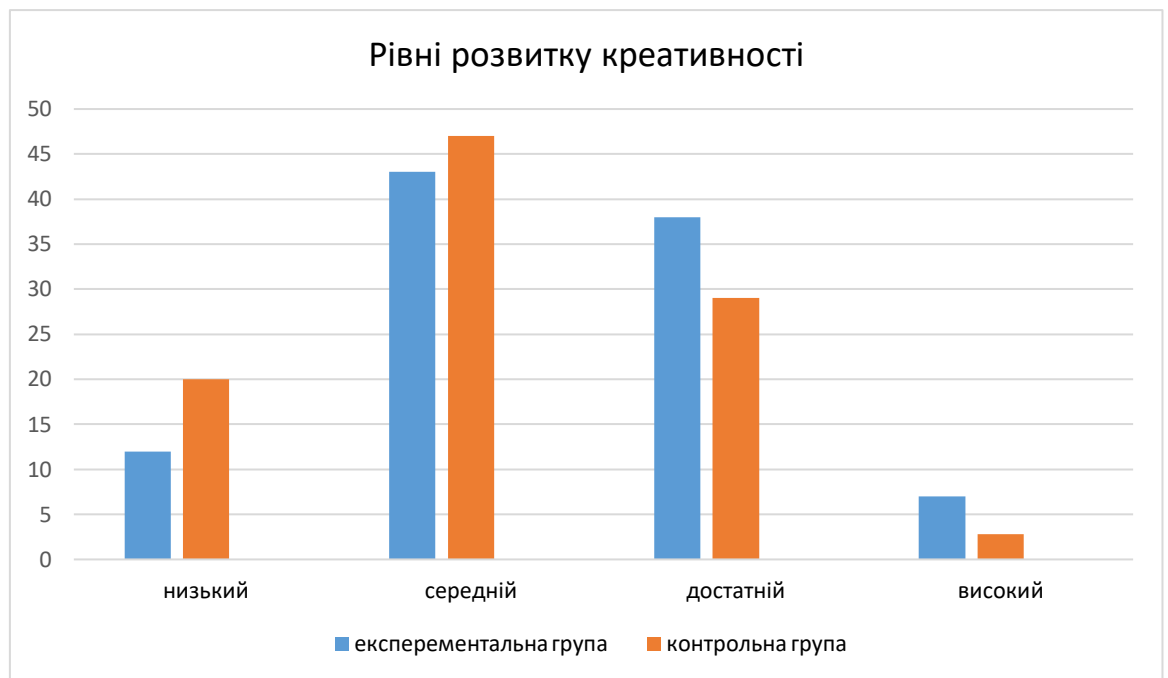

Рис. 2.2.1. Діаграма рівнів розвитку актуальної креативності здобувачів професійної освіти [14, с. 451]

Учасники дослідно-експериментального навчання були більше зорієнтовані на пошуки оригінальних способів вирішення навчальних ситуацій, частіше практикували у своїй діяльності використання різних типів прийомів навчальної діяльності.

Загалом, аналіз результатів досліджень креативності здобувачів професійної освіти є важливим кроком, який допоможе зрозуміти, оцінити та використати отриману інформацію з метою вдосконалення освітнього процесу та розвитку творчих здібностей учнів.

Аналіз результатів досліджень творчого потенціалу здобувачів професійної освіти вказує на кілька важливих моментів:

Очевидно, що існує значна різноманітність творчого потенціалу здобувачів. Це свідчить про відмінності в особистісних характеристиках та рівні творчого розвитку кожного окремого здобувача. Це вказує на відмінності в особистісних характеристиках та рівні творчого розвитку кожного окремого здобувача. Деякі здобувачі професійної освіти мають високий рівень

креативності, тоді як інші можуть потребувати більшої підтримки та заохочення для розвитку своїх творчих здібностей.

Було виявлено, що індивідуальні чинники, такі як особистісні риси, мотивація, попередні досягнення та оточення, впливають на розвиток креативності в здобувачів професійної освіти. Це підкреслює важливість індивідуального підходу до розвитку креативності та розуміння специфічних потреб кожного здобувача.

Було виявлено, що ефективна організація навчального процесу сприяє розвитку творчого потенціалу здобувачів. Наприклад, використання інтерактивних методів, проблемно-орієнтованого навчання та заохочення самостійності і самовираження здобувачів може допомогти розвинути їхню креативність. Сприятливе середовище, яке підтримує та визнає їхню творчість, також може мати значний вплив на їхню креативність.

Результати цього дослідження свідчать про те, що методи та підходи до оцінювання творчого потенціалу здобувачів професійної освіти потребують подальшого вивчення та розвитку. Важливо розробляти та впроваджувати інструменти, які є чутливими до креативності здобувачів і допомагають їм виявляти та розвивати свій потенціал.

Таким чином, аналіз результатів досліджень творчого потенціалу здобувачів професійної освіти свідчить про важливість індивідуального підходу, ефективного навчання та подальших досліджень у цій галузі. Розуміння та розвиток творчого потенціалу здобувачів може мати значний вплив на їхню професійну освіту та майбутні кар'єрні можливості.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розвиток творчого потенціалу здобувачів професійної освіти за допомогою ігрових технологій є важливим напрямком в педагогіці і навчанні. Ігрові технології використовуються для створення інтерактивних, змістовних і захоплюючих навчальних середовищ, які сприяють розвитку творчого мислення, проблемного та креативного мислення, комунікативних навичок, співпраці, рішення проблем і критичного мислення.

Одним з найбільш ефективних ігрових технологій, що використовуються для розвитку творчого потенціалу, є серйозні ігри. Серйозні ігри - це ігрові програми, які спеціально створені для досягнення освітніх цілей. Вони можуть симулювати реальні професійні ситуації, де учні мають вирішувати проблеми, приймати рішення, працювати в команді і розвивати творчі навички. Ці ігри надають можливість здобувачам професійної освіти відчувати себе у реальних професійних ситуаціях і сприяють їхньому творчому розвитку.

Крім серйозних ігор, існує багато інших ігрових технологій, які можуть бути використані для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти. Деякі з них:

- Віртуальна реальність (VR): VR-технології створюють іммерсивні віртуальні середовища, де учні можуть експериментувати, взаємодіяти з об'єктами і ситуаціями, які наближаються до реальних. Це дозволяє їм розвивати творчість, розв'язувати проблеми і навчатися в контексті своєї професії. Наприклад, віртуальні середовища можуть допомогти студентам медичних спеціальностей практикувати хірургічні навички, управляти важкими машинами або вивчати архітектурні дизайни.

- Гейміфікація: Ця стратегія включає використання елементів гри в навчальному процесі. Наприклад, створення системи балів, досягнень, рівнів

або конкурсів, які мотивують студентів до активної участі та досягнення кращих результатів. Гейміфікація створює стимул для творчого мислення, пошуку інноваційних рішень та саморозвитку.

- Кодування ігор: Навчання основам програмування та розробки ігор може допомогти здобувачам професійної освіти розвивати свою творчість шляхом створення власних ігрових проєктів. Це дає їм можливість втілити свої ідеї, розвивати навички проблемного мислення, дизайну та співпраці.

- Колективні ігри: Групові або командні ігри сприяють розвитку комунікативних навичок, лідерства, творчого спілкування та співпраці. Здобувачі професійної освіти можуть взаємодіяти між собою, розв'язувати задачі та спільно вирішувати проблеми, що сприяє розвитку їх творчого потенціалу.

- Створення симуляцій: Створення симуляційних середовищ, які відтворюють реальні професійні ситуації, дозволяє здобувачам професійної освіти практикувати свої навички та експериментувати зі складними сценаріями без реальних наслідків. Наприклад, студенти медичних спеціальностей можуть навчатися проводити реанімацію пацієнта в симуляційному середовищі, де вони можуть випробовувати різні стратегії та реагувати на непередбачувані ситуації.

- Мультимедійні ресурси: Використання ігрових елементів, відео, анімації та інших мультимедійних ресурсів може підвищити зацікавленість і мотивацію здобувачів професійної освіти. Це створює цікаве та захоплююче навчальне середовище, де студенти можуть розкрити свій творчий потенціал через створення власних мультимедійних проєктів або інтерактивних ігор.

- Інтерактивні платформи та додатки: Розробка та використання спеціальних інтерактивних платформ і мобільних додатків може сприяти розвитку творчості здобувачів професійної освіти. Ці інструменти можуть надати можливість для створення власних проєктів, спільної роботи, вирішення завдань та обміну ідеями [18, с. 258].

Отже, застосування ігрових технологій у професійній освіті може стимулювати творчий розвиток здобувачів, сприяти активному навчанню та підвищити мотивацію до самостійного дослідження та вдосконалення. Ігрові технології забезпечують реалістичні умови для навчання, експериментування та вирішення проблем, що розвиває творчість та інноваційний потенціал студентів.

3.1 Рекомендації щодо розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти

Основаючись на використанні ігрових технологій для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти, можна надати деякі рекомендації:

- **Забезпечити доступ до ігрових технологій:** Забезпечення доступу до необхідного обладнання, програмного забезпечення та ресурсів є важливим для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти. Школи, учбові заклади та навчальні центри повинні забезпечити наявність комп'ютерів, VR-навушників, програм розробки ігор та доступ до відповідних ігрових платформ.
- **Впровадження серйозних ігор у навчальний план:** Включення серйозних ігор у навчальний план дозволяє студентам отримати практичні навички та дослідити реальні професійні ситуації. Розроблення спеціалізованих курсів, модулів або проектів, що використовують серйозні ігри, може забезпечити інтеграцію ігрових технологій у професійну освіту.
- **Сприяти творчому використанню ігрових інструментів:** Навчання основам програмування, дизайну ігор та інших ігрових навичок може підтримувати творче використання ігрових технологій. Створення проектів, в яких студенти можуть самостійно розробляти ігри, анімації або інтерактивні додатки, сприяє їхньому творчому розвитку.
- **Підтримка колаборативної роботи:** Сприяти спільній роботі та комунікації між здобувачами професійної освіти є важливим аспектом

розвитку їхнього творчого потенціалу. Колаборативна робота включає спільну роботу над проектами, обмін ідеями та знаннями, комунікацію та співпрацю між учасниками. Використання ігрових технологій може значно полегшити цей процес та створити сприятливе середовище для колективного творчого розвитку.

- Використання мультиплеєрних ігор: Мультиплеєрні ігри дозволяють здобувачам професійної освіти спільно працювати над завданнями, вирішувати проблеми та спілкуватися один з одним. Це сприяє розвитку комунікативних та колаборативних навичок, а також сприяє обміну ідеями та творчій взаємодії.

- Створення проектів у групах: Запропонувати здобувачам професійної освіти роботу над проектами у групах, де вони зможуть використовувати ігрові технології для спільного створення ігор, симуляцій або інтерактивних додатків. Це сприятиме розвитку командних навичок, співпраці та творчої взаємодії.

- Використання спільних платформ інтерактивного навчання: Використання спеціальних платформ, які дозволяють спільну роботу та обмін ідеями, може бути корисним для здобувачів професійної освіти. Наприклад, використання веб-платформ для спільного створення ігор, ділення ресурсів та коментування результатів може сприяти колаборативному навчанню та творчому обміну.

- Організація групових проектів та конкурсів: Запропонувати студентам професійної освіти участь у групових проектах або конкурсах, де вони зможуть співпрацювати, створювати ігрові продукти або розв'язувати творчі завдання. Організація таких проектів і конкурсів стимулює змагальність та творчий потенціал студентів. Вони можуть брати участь у командному розробленні ігор, створенні симуляційних середовищ або створювати нові інтерактивні додатки [27, с. 489]. Це сприятиме розвитку їхнього творчого мислення, співпраці та конкурентоспроможності.

- Надання можливості для самостійного дослідження: Важливо стимулювати самостійне дослідження та творчість студентів професійної освіти. Забезпечити доступ до ресурсів, бібліотек, інструкцій та онлайн-курсів, що дозволять студентам самостійно розвивати свої навички у галузі ігрових технологій. Дати можливість вибору проектів або тем для самостійного дослідження, що дозволить студентам реалізувати свої ідеї та сприяти творчому розвитку.

- Підтримка наставництва та менторства: Важливо забезпечити наявність кваліфікованих наставників та менторів, які мають досвід роботи з ігровими технологіями. Вони можуть надати студентам необхідну підтримку, поради та керівництво під час розвитку їхнього творчого потенціалу. Ментори можуть допомогти студентам у створенні ігрових проектів, надати фідбек та допомогти виявити нові можливості для розвитку.

Ці рекомендації спрямовані на створення сприятливого середовища для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти за допомогою ігрових технологій. Крім того, вони сприяють активному навчанню, співпраці, комунікації та самостійному розвитку. Ігрові технології дозволяють здобувачам професійної освіти більш ефективно розвивати свої навички, експериментувати з новими ідеями та вирішувати складні завдання. Розвиток творчого потенціалу є важливим аспектом сучасної професійної освіти, оскільки вимагає інноваційного мислення та здатності до розв'язання проблем. Використання ігрових технологій допомагає створити мотиваційне, захоплююче та стимулююче середовище для розвитку творчості здобувачів професійної освіти.

Таким чином, використання ігрових технологій може значно сприяти розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти. Шляхом впровадження віртуальної реальності, симуляцій, інтерактивних ігор та інших ігрових рішень, студенти отримують можливість експериментувати, взаємодіяти з реальними ситуаціями та співпрацювати з іншими учасниками. Вони можуть розширити свої знання, навички та креативне мислення, а також

розвивати комунікаційні, колаборативні та проблемно-орієнтовані навички. Крім того, використання ігрових технологій стимулює мотивацію та зацікавленість учнів, сприяє їх активному навчанню та розвитку самоосвітніх навичок. Загалом, ігрові технології відкривають нові можливості для творчого розвитку здобувачів професійної освіти та покращують якість їхнього навчання і підготовки до майбутньої професійної діяльності.

3.2 Розробка тренінгової програми для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти

Розвиток творчого потенціалу здобувачів професійної освіти є важливим кроком у підготовці майбутніх фахівців. Розробка тренінгової програми, яка базується на використанні ігрових технологій, може сприяти ефективному розвитку творчого мислення та інноваційних здібностей у студентів [32, с. 83]. Розроблено детальний опис такої тренінгової програми:

Крок 1: Вступ.

У цьому розділі тренінгової програми буде надано загальний огляд її мети, цілей і користі для здобувачів професійної освіти. Вказується, що розвиток творчого потенціалу є ключовим фактором успішної кар'єри і важливим компонентом освітнього процесу.

Крок 2: Розуміння творчості.

У цьому розділі розглядається поняття творчості, її складові елементи та вплив на розвиток інноваційних навичок. Здобувачі освіти отримують можливість вивчити основні принципи творчості та способи її застосування у професійній діяльності.

Крок 3: Використання ігрових технологій для розвитку творчого потенціалу.

У цьому розділі детально розглядається роль ігрових технологій у розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти. Вказуються різні види ігор, такі як симуляції, головоломки, рольові ігри тощо, які можуть

сприяти стимулюванню творчого мислення та інновацій. Докладно розглядаються переваги використання ігрових технологій, такі як збільшення мотивації та зацікавленості, покращення спільної роботи, стимулювання експериментування та проблемного мислення.

Крок 4: Розробка ігрової методики.

У цьому розділі розглядається процес розробки ігрової методики для розвитку творчого потенціалу. Починаючи з визначення конкретних цілей та завдань, розробляється план гри, включаючи правила, завдання, етапи та ресурси. Важливим аспектом є розробка інтерактивних завдань, що стимулюють креативне мислення та рішення проблем.

Крок 5: Реалізація тренінгової програми.

У даному розділі описується процес реалізації тренінгової програми, включаючи організаційні аспекти, такі як графік проведення занять, необхідні матеріали та технічна підтримка. Зазначається, що тренінги можуть проводитись як у форматі групових занять, так і за допомогою онлайн-платформ та інтерактивних ігор.

Крок 6: Оцінка та вдосконалення програми.

У цьому розділі обговорюється важливість оцінки ефективності тренінгової програми для розвитку творчого потенціалу. Рекомендується використовувати різноманітні методи оцінки, такі як анкетування, спостереження та відстеження результатів. На основі отриманих даних можна внести необхідні виправлення та вдосконалення до програми.

Крок 7: Заключні висновки.

У заключному розділі підбиваються підсумки розробки та впровадження тренінгової програми для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти за допомогою ігрових технологій.

Таким чином, використання ігрових технологій є ефективним засобом для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти. Вони стимулюють креативне мислення, сприяють розвитку інноваційних навичок та покращують спільну роботу. Розробка ігрової методики є ключовим етапом в

реалізації тренінгової програми. Важливо визначити конкретні цілі та завдання, розробити план гри, а також створити інтерактивні завдання, що спонукають до креативного мислення. Реалізація тренінгової програми може проводитись як у форматі групових занять, так і за допомогою онлайн-платформ та інтерактивних ігор. Варіативність формату дозволяє адаптувати програму до потреб і можливостей учасників. Оцінка ефективності тренінгової програми є важливим етапом. Вона дозволяє виявити успіхи та проблеми, що виникають під час реалізації програми, і забезпечує можливість коригувати та вдосконалювати її. Розроблена тренінгова програма є цінним інструментом для підготовки майбутніх фахівців, оскільки сприяє розвитку їх творчого потенціалу та формуванню креативних інноваційних навичок.

Завершуючи, розвиток творчого потенціалу здобувачів професійної освіти за допомогою ігрових технологій є важливим і перспективним напрямом. Розроблена тренінгова програма виявляється ефективним інструментом для досягнення цієї мети. Вона надає здобувачам професійної освіти можливість розвивати свої творчі здібності, сприяє появі нових інноваційних ідей та підготовці майбутніх креативних фахівців.

Програма включає в себе ознайомлення з поняттям творчості, розуміння ролі ігрових технологій у розвитку творчого потенціалу, розробку ігрової методики, реалізацію тренінгів та оцінку їх ефективності. Цей комплексний підхід дозволяє студентам активно залучатись до творчого процесу, розширювати свої знання та навички, а також практикувати творчі рішення в реальних ситуаціях.

Розробка і реалізація тренінгової програми має потенціал вплинути на підвищення якості професійної підготовки студентів і розвиток їх творчого потенціалу. Крім того, вона сприятиме формуванню навичок самостійного мислення, проблемного підходу до розв'язання завдань та сприйняття нових ідей. Таким чином, розроблена тренінгова програма, що базується на використанні ігрових технологій, виступає ефективним інструментом для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти. Її впровадження

може сприяти стимулюванню творчого мислення, інноваційних здібностей та підготовці креативних фахівців, які здатні ефективно працювати в сучасному професійному середовищі. Використання ігрових технологій у процесі навчання дозволяє здобувачам професійної освіти активно взаємодіяти, експериментувати, розв'язувати складні завдання та розвивати креативні навички, що відіграють важливу роль у сучасному світі.

Застосування симуляцій, головоломок, рольових ігор та інших ігрових технологій у тренінговій програмі дає можливість студентам активно взаємодіяти з матеріалом, розвивати творче й критичне мислення, вирішувати проблеми в нетрадиційний спосіб та виявляти новаторські підходи до вирішення завдань. Проведена розробка тренінгової програми включала визначення цілей та завдань, розробку ігрової методики, реалізацію тренінгів та оцінку їх ефективності. Цей цілісний підхід дозволяє створити структуровану та систематичну програму, спрямовану на розвиток творчого потенціалу здобувачів професійної освіти.

Оцінка ефективності програми, здійснена на основі різноманітних методів, дозволяє виявити успіхи, слабкі місця та можливості для поліпшення. Це дозволяє адаптувати програму до потреб та інтересів студентів, забезпечувати максимальну результативність та задоволеність від навчання. Впровадження тренінгової програми для розвитку творчого потенціалу здобувачів професійної освіти за допомогою ігрових технологій сприятиме формуванню нового покоління креативних та інноваційно направлених фахівців. Завдяки використанню ігрових технологій, студенти зможуть розкрити свій потенціал, розвинути творчість, здатність до критичного мислення, проблемного підходу та пошуку нестандартних рішень.

Розроблена тренінгова програма створює стимулююче навчальне середовище, де студенти можуть вільно експериментувати, вирішувати завдання, зіткнутися з творчими викликами та розвивати свої унікальні здібності. Ігрові технології дозволяють втілити навчальний матеріал у цікаві інтерактивні форми, що сприяє кращому засвоєнню і розумінню інформації.

Основною перевагою тренінгової програми є її гнучкість та адаптованість до різних спеціалізацій та потреб студентів. Вона може бути впроваджена як в рамках загальних курсів професійної освіти, так і у спеціалізованих програмах, де здобувачі отримують поглиблені знання в конкретній галузі. Такий підхід забезпечує індивідуальний розвиток кожного студента, враховуючи його особисті інтереси та потреби. Оцінка ефективності тренінгової програми дозволяє виявити її позитивний вплив на розвиток творчого потенціалу студентів. За допомогою об'єктивних критеріїв оцінки, таких як показники успішності, креативність проектів, самооцінка студентів тощо, можна зробити висновки про досягнуті результати та необхідні корективи для поліпшення програми.

ВИСНОВКИ

Таким чином, з огляду на вище наведене, можемо зробити наступні висновки:

1. Творчий потенціал здобувачів професійної освіти можна визначити як сукупність їхніх внутрішніх ресурсів, здібностей, знань, навичок, особистих якостей та мотивації, котрі можуть бути використані для генерації нових ідей, розв'язання проблем і творчого вираження.

Творчий потенціал визначається індивідуальними особливостями особистості, такими як інтелектуальний рівень, творчі здібності, креативне мислення, гнучкість у розв'язанні проблем, емоційна стабільність, мотивація та саморегуляція.

Творчий потенціал здобувачів професійної освіти визначається їхніми індивідуальними особливостями, такими як творчі здібності, інтелектуальний рівень, креативне мислення, гнучкість у розв'язанні проблем, емоційна стабільність, мотивація та саморегуляція. Ці чинники взаємодіють між собою і можуть бути розвинуті та посилені через навчання, тренування та стимулювання творчого процесу.

2. Розвиток творчого потенціалу особистості здобувачів професійної освіти є важливим завданням психолого-педагогічного процесу. Одним з основних аспектів психолого-педагогічних засад розвитку творчого потенціалу особистості є створення сприятливого середовища, що сприяє розкриттю та розвитку творчих здібностей. Другим важливим аспектом є розвиток критичного та проблемного мислення. Третій полягає в стимулюванні самостійності та самореалізації здобувачів освіти. Також важливо підтримувати та поширювати позитивне ставлення до помилок та нестандартних підходів.

3. Розвиток творчого потенціалу здобувачів професійної освіти може бути підтриманий за допомогою ігрових технологій, що створюють сприятливу педагогічну атмосферу та забезпечують активну участь здобувачів

у навчальному процесі: створення мотивуючого ігрового середовища, застосування групових ігор і проєктів, створення ситуацій для творчого вияву, забезпечення рефлексії та обговорення, підтримка різноманітності ігрових методів; підтримка позитивної атмосфери та відкритого спілкування.

4. Дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти потребує використання спеціальних методик, які дають змогу систематично оцінювати та розвивати творчі майбутніх фахівців.

Організація дослідження творчого потенціалу здобувачів професійної освіти вимагає ретельного планування, вибору методів, збору та аналізу даних, а також дотримання етичних принципів дослідження.

Основними методиками дослідження творчого потенціалу є: тестування творчого потенціалу, анкетування, спостереження, інтерв'ю, портфоліо, групові дискусії та фокус-групи, спостереження та оцінювання реальних творчих ситуацій.

5. Для проведення експерименту було обрано групи студентів Вінницького вищого професійного училища №11, Вінницького художньо-професійно-технічного училища №5 та Вінницького вищого професійного училища департаменту поліції охорони.

В результаті аналізу виявлено, що існують значущі кореляційні зв'язки між показниками особистісної креативності як стрижня їхнього творчого потенціалу з такими складовими, як соціальна креативність, емоційне засвоєння, розуміння емоцій інших людей та загальна активність.

В більшості переважає низький рівень набутих у процесі навчання загальногуманітарних та спеціалізованих знань (75,7% 3 курс здобувачів професійної освіти та 74,2% для 2 курсів). Середній рівень за вказаним показником виявився в 9 здобувачів професійної освіти 3 курсів та 10 здобувачів професійної освіти 2 курсів (3 курси – 12,9%, 2 курси – 14,3%). Високий рівень продемонстрували 11,4% здобувачів професійної освіти 3 курсів та 12,9% здобувачів професійної освіти 2 курсів, що свідчить про необхідність покращення цього показника.

Аналіз результатів досліджень творчого потенціалу здобувачів професійної освіти свідчить про важливість індивідуального підходу, ефективного навчання та подальших досліджень у цій галузі. Розуміння та розвиток творчого потенціалу здобувачів може мати значний вплив на їхню професійну освіту та майбутні кар'єрні можливості.

6. Розвиток творчого потенціалу здобувачів професійної освіти за допомогою ігрових технологій є важливим напрямком в педагогіці і навчанні. Ігрові технології використовуються для створення інтерактивних, змістовних і захоплюючих навчальних середовищ, які сприяють розвитку творчого мислення, проблемного та креативного мислення, комунікативних навичок, співпраці, рішення проблем і критичного мислення.

Шляхом впровадження віртуальної реальності, симуляцій, інтерактивних ігор та інших ігрових рішень, студенти отримують можливість експериментувати, взаємодіяти з реальними ситуаціями та співпрацювати з іншими учасниками. Вони можуть розширити свої знання, навички та креативне мислення, а також розвивати комунікаційні, колаборативні та проблемно-орієнтовані навички. Крім того, використання ігрових технологій стимулює мотивацію та зацікавленість учнів, сприяє їх активному навчанню та розвитку самоосвітніх навичок.

7. Розроблена тренінгова програма виявляється ефективним інструментом для досягнення цієї мети. Вона надає здобувачам професійної освіти можливість розвивати свої творчі здібності, сприяє появі нових інноваційних ідей та підготовці майбутніх креативних фахівців.

Програма включає в себе ознайомлення з поняттям творчості, розуміння ролі ігрових технологій у розвитку творчого потенціалу, розробку ігрової методики, реалізацію тренінгів та оцінку їх ефективності. Цей комплексний підхід дозволяє студентам активно залучатись до творчого процесу, розширювати свої знання та навички, а також практикувати творчі рішення в реальних ситуаціях.

Її впровадження може сприяти стимулюванню творчого мислення, інноваційних здібностей та підготовці креативних фахівців, які здатні ефективно працювати в сучасному професійному середовищі. Використання ігрових технологій у процесі навчання дозволяє здобувачам професійної освіти активно взаємодіяти, експериментувати, розв'язувати складні завдання та розвивати креативні навички, що відіграють важливу роль у сучасному світі.

Основною перевагою тренінгової програми є її гнучкість та адаптованість до різних спеціалізацій та потреб студентів. Вона може бути впроваджена як в рамках загальних курсів професійної освіти, так і у спеціалізованих програмах, де здобувачі отримують поглиблені знання в конкретній галузі.

СПИСКИ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

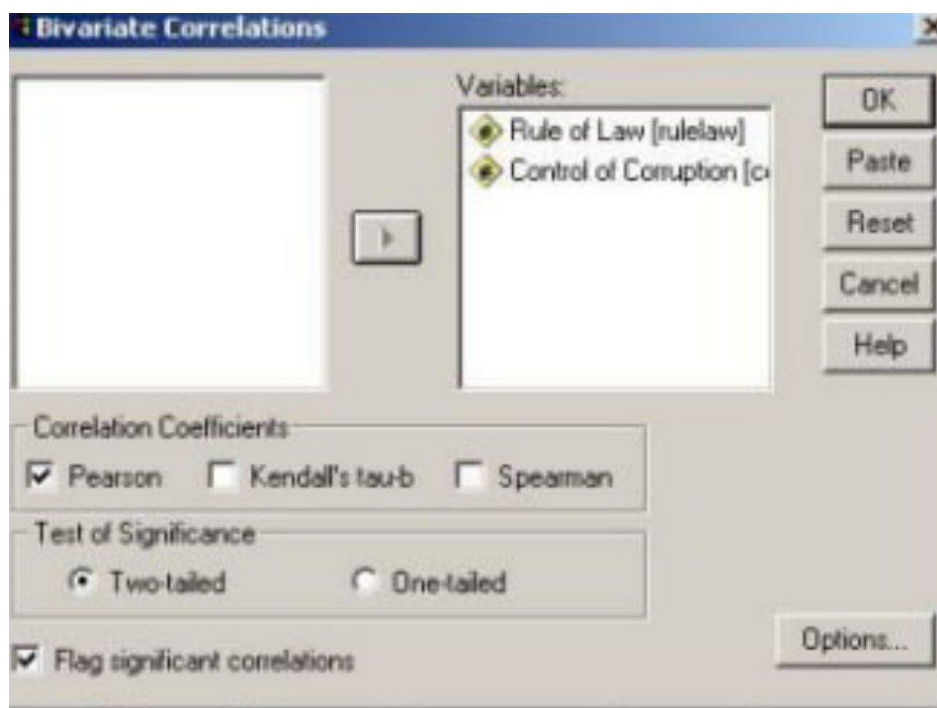
1. Віднічук М. А., Мельник Н. А. Нові форми впровадження і поширення педагогічного досвіду як важлива умова створення інноваційного освітнього середовища. *Управління школою*. 2012. № 34. С. 87-93.
2. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. Київ : Просвіта, 2001. 416 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. 2-ге вид., перероб., доп. Київ : Академвидав, 2017. 616 с.
4. Генсерук Г. Р., Бойко М. М. цифрові технології як засіб підвищення якості освітнього процесу закладу вищої освіти. URL : http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/15380/1/37_Henserk_Boiko.pdf
5. Дишлева С. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі. URL : <http://osvita.ua/school/technol/6804>
6. Дубич К. Особистісно орієнтоване виховання студентів в умовах соціокультурного середовища вищого навчального закладу : дис. ... канд. пед. Наук : 13.00.07. Рівне, 2007. 267 с.
7. Єфіменко С. М. Інтелектуально-творчий потенціал педагога : структура, зміст, шляхи діагностики та розвитку : навчально-методичний посібник. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 104 с.
8. Зязюн І. А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. Неперервна професійна освіта : Проблеми, пошуки, перспективи : монографія. Київ : Віпол, 2014. 636 с.
9. Кучерявий І.Т., Клепиков О.І. Творчість – основа розвитку потенційних джерел особистості. Київ : Вища школа, 2017. 343 с.

- 10.Литвин А., Мацейко О. Методологічні засади поняття «педагогічні умови». *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. №. 4. С. 43–63.
- 11.Моляко В. О., Музики О. Л. Здібності, творчість, обдарованість : теорія, методика, результати досліджень. Житомир : Рута, 2016. 320 с.
- 12.Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність : Науково-методичний збірник / за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці : «Букрек», 2022. 140 с.
- 13.Педагогічний словник / за ред. М. Ярмаченка. Київ : Педагогічна думка, 2001. 516 с.
- 14.Психологія : підручник / за ред. Ю. Трофімова. 3-тє вид., стереотип. Київ : Либідь, 2016. 560 с.
- 15.Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості. Київ : Міленіум, 2016. 344 с.
- 16.Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2010. 456 с.
- 17.Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 2017. 206 с.
- 18.Alison M. Симуляції та «серйозні ігри» : досвід використання у навчальному процесі. URL : https://kneu.edu.ua/ua/dosl_glot/s_games_simul/.
- 19.Amabile T. M. Creativity in context : update to the social psychology of creativity. Boulder, Colo : Westview Press, 1996. 336 p.
- 20.Annetta L. A. The «I's» have it : A framework for serious educational game design. *Review of General Psychology*. USA. 2010. №14. P. 105-112.
- 21.Craft A. Творчість у школах : Напруження та дилеми. Routledge. 2015. 131 с.
- 22.Eby L. T., Rhodes J. E., Allen T. D. Definition and evolution of mentoring. In Handbook of workplace mentoring. *Sage Publications*. London. 2017. P. 3-17.

23. Higgins M. C., Kram K. E. Reconceptualizing mentoring at work : A developmental network perspective. *Academy of Management Review*. USA . 2018. №26. P. 264-288.
24. Kebritchi M., Hirumi A., Bai H. The effects of modern mathematics computer games on mathematics achievement and class motivation. *Computers & Education*. London. 2015. №55. P. 427-443.
25. Martindale C. Genetics Encyclopedia of creativity. San Diego : Academic Press, 2014. Vol. 1. P. 767–771.
26. Oliver M. How can exploratory learning with games and simulations within the curriculum be most effectively evaluated? *Computers & Education*. London. 2016. №46. P. 249-264.
27. Plass J. L., Homer B. D., Kinzer C. K. Foundations of game-based learning. *Educational Psychologist*. Washington. 2015. 50. P. 258-283.
28. Plucker J. A., Beghetto R. A., Dow G. T. Why isn't creativity more important to educational psychologists? Potentials, pitfalls, and future directions in creativity research. *Educational Psychologist*. USA. 2014. №39. P. 83-96.
29. Sawyer R. K. Explaining creativity : the science of human innovation. UK : Oxford University Press, 2006. 206 p.
30. Seligman M.E.P., Csikszentmihalyi M. «Positive psychology: An introduction». *American Psychologist*. 2016. №55. P. 5–14.
31. Simonton D. K. Scientific creativity as constrained stochastic behavior : The integration of product, person, and process perspectives. *Psychological Bulletin*. USA. 2013. №129. P. 475-494.
32. Shalley C. E., Gilson L. L., Blum T. C. Interactive effects of growth need strength, work context, and job complexity on self-reported creative performance. *Academy of Management Journal*. NY, 2019. №52. P. 489-505.
33. Sternberg R. J. A Triarchic theory of human intelligence. N. Y. : Cambridge University Press, 1985. P. 27-30.

ДОДАТКИ

Додаток А

Діагностування в студентів внутрішніх та зовнішніх пізнавальних мотивів, інтересів, потреб до інтелектуально-творчого саморозвитку

Розроблено за методикою П. Мікши.

Дайте відповідь, будь ласка, «Так» чи «Ні» на запитання анкети

Внутрішня мотивація

1. Важливе значення для мене має практичний розвиток інтелектуально-творчих здібностей.
2. Мені подобається працювати над цікавим музичним твором, навіть якщо потрібно докладати додаткові зусилля для розв'язання творчих завдань.
3. Робити усе правильно під час самостійної роботи над музичним твором важливо для мене.
4. Я розвиваю свої фахові здібності, щоб досягти кращих результатів у навчанні.
5. Я вважаю за краще займатися музикою, виконання якої потребує додаткових інтелектуально-творчих зусиль.
6. Мені подобається долати труднощі в навчанні через напруження своїх інтелектуальних зусиль.
7. Я займаюся музичною діяльністю, тому що мені подобається розвивати свої творчі здібності.
8. Мені подобається експериментувати з музикою, тому що це дозволяє мені висловитися.
9. Я практикую заняття музикою, бо мені подобається залучати свої інтелектуально-творчі ресурси.
10. Я практикую заняття музикою, тому що мені подобається долати труднощі.

Концентрація

1. Мені легко залишатися зосередженим під час роботи над музичним твором, який я виконую під час самостійних занять.

2. Якщо я не можу розв'язати інтелектуально-творче завдання, я пропускаю його.
3. Я часто відволікаюсь, коли займаюсь самостійно.
4. Я можу зосередитися на виконанні інтелектуально-творчих завдань лише на коротких проміжках часу в процесі самостійної роботи.
5. Мене легко відволікають, коли я займаюсь творчою роботою.
6. Іноді я забуваю, що спочатку планував досягти під час самостійного заняття.
7. Я відчуваю труднощі з концентрацією, коли виконую інтелектуальнотворчі завдання.
8. Думки про різні речі спадають на думку під час пошуку нестандартних рішень.
9. Навіть коли мені складно зосередитися над творчим завданням, я продовжую працювати над ним.
10. Коли я займаюся, то час від часу зупиняюся, щоб подумати над тим, чого я досягнув.

Саморозвиток

1. Коли я працюю над музичним твором, більшу частину часу я присвячую пошуку різних варіантів його творчої інтерпретації.
2. Якщо я не приділяю свого часу розвитку своїх здібностей, це мене засмучує.
3. У мене зазвичай є план того, як удосконалювати свої здібності під час самостійної роботи.
4. Я завжди звертаю увагу на інтелектуально-творчі здібності моїх колег з навчання.
5. Мене приваблюють сучасні інтерактивні технології навчання, які дозволяють активізувати розвиток інтелектуально-творчих здібностей.
6. Я розподіляю інтелектуально-творчі завдання на певні етапи та виконую їх поступово.

7. Я регулярно відзначаю, наскільки продуктивно я виконав запропоноване творче завдання під час самостійної роботи.

8. Я постійно шукаю нові способи розв'язання інтелектуально-творчих завдань у процесі опанування фаховими дисциплінами.

9. Коли я займаюся, то часто намагаюся знайти кращий методичний прийом для розвитку своїх здібностей.

10. Я постійно фіксую свої творчі цілі в процесі інтелектуально-творчого саморозвитку.

Практичні навички інтелектуально-творчого саморозвитку

1. Скільки часу Ви приділяєте інтелектуально-творчому саморозвитку в процесі самостійної роботи?

2. Яка середня кількість Ваших самостійних занять, присвячених розвитку Ваших інтелектуально-творчих здібностей?

3. У середньому, який відсоток Вашого навчального часу витрачається на розв'язання інтелектуально-творчих завдань?

4. У середньому, який відсоток Вашого навчального часу витрачається на впровадження сучасних комп'ютерних технологій у процес інтелектуальнотворчого саморозвитку ?

5. Оцініть середню ефективність Вашого самостійного інтелектуальнотворчого саморозвитку за шкалою від 1 до 7, де 1 позначає «Надзвичайно ефективний», а 7 – «Надзвичайно неефективний».